

რა არის ეკონომიკური პოლიტიკა

თამაზ ნუცუბიძე, სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

XX

ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორის. სრული პროფესორის მერაბ გველესიანის სარეცენზიო წიგნში „რა არის ეკონომიკური პოლიტიკა“ დასმული საკითხები ძალზე მნიშვნელოვანია და მრავალმხრივია არა მხოლოდ ეკონომიკური პოლიტიკის თეორიისა და პრაქტიკისათვის, არამედ საერთოდ პოლოტოლოგიის, ფილოსოფიის, ისტორიისა თუ სხვა სფეროებში.

წიგნის თემატურ მრავალფეროვნებაზე მეტყველებს მასში განხილული და დასმული საკითხების შემდეგი არასრული ჩამონათვალი:

-ტერმინის „პოლიტიკა“ ქართული ძირი ისტორიული ფაქტებითა და ლოგიკური მსჯელობით განმტკიცებული დასაბუთება;

-ამავე ტერმინის ცნებითი შინაარსის ახალი განსაზღვრება;

-სახელმწიფოს თანამედროვე ეკონომიკური პოლიტიკის გაჩენის თარიღის დასაბუთება, განვითარების ეტაპების გამოყოფა და სიმწიფის დონის შეფასება;

-ეკონომიკური სტრატეგიისა და ეკონომიკური პოლიტიკის ერთიანობისა და განსხვავების დასაბუთება;

-ეკონომიკური პოლიტიკის არაეკონომიკურ-ფსიქოლოგიური და სხვა ფაქტორების ანალიზი და იმის განმარტება, როგორ აისახებიან ეს ფაქტორები სტრატეგიაში – როგორ იღებენ ისინი ეკონომიკურ შეფასებას;

-წყაროებზე დაყრდნობით და ლოგიკური მსჯელობით იმის დასაბუთება, რომ მსოფლიოს ჯერჯერობით არ გააჩნია თავისი გრძელვადიანი განვითარების სტრატეგიული გეგმა;

-ყოველივე ამის საფუძველზე, ეკონომიკური პოლიტიკის არსის განსაზღვრა.

შეიძლება დაიბადოს კითხვა, რა კავშირშია ეკონომიკური პოლიტიკის არსის განსაზღვრასთან პოლიტიკის განვითარების ეტაპიზაცია და სიმწიფის დონის შეფასება, ან იმის დასაბუთება, რომ საზოგადოებას არ გააჩნია თავისი გრძელვადიანი სტრატეგიული გეგმა. ჩემთვის როგორც ეკონომისტი და ფილოსოფოსისათვის, განსაკუთრებით საინტერესოა ამ კავშირის ფილოსოფიური განმარტება, რომელსაც ავტორი რამდენიმე ადგილას იძლევა და ბოლოს კი წიგნის ძირითად დასკვნაში გააქვს. შედარებით ვრცლად ეს კავშირი წარმოდგენილია მე-2 თავის ბოლო პარაგრაფში „ხიდი მესამე თავისაკენ ანუ რა კავშირშია ეკონომიკური პოლიტიკის სიმწიფე მის არსთან“ (გვ. 77-82); ხოლო მისი საკვანძო იდეაა ის, რომ არსის შეცნობა შესაძლებელი ხდება მო-

ვლენის – ამ შემთხვევაში ეკონომიკური პოლიტიკის – განვითარების მხოლოდ მაღალ საფეხურზე, როდესაც ეს არის მრავალი ფორმით გამოვლინდება. სწორედ ეს მიდგომა აკავშირებს ერთმანეთთან და ერთ მთლიანობაში წარმოგვიდგენს წიგნის თემატიკას, რომლის საკითხებსაც, თითოეულს, თავისი დამოუკიდებელი მნიშვნელობა აქვს, მაგრამ თითოეული მათგანი საბოლოოდ მაინც ემსახურება იმის განსაზღვრას, თუ რა არის ეკონომიკური პოლიტიკა. გამონაკლისია მხოლოდ ტერმინის „პოლიტიკა“ ქართული წარმომავლობის მოკლე და ხატოვანი გადმოცემა, რომელიც ალამაზებს წიგნს.

შევეხები უწინარეს ყოვლისა მას. ძველი საბერძნეთის „ქალაქები, - წერს ავტორი – ვაჭრობდნენ და ომობდნენ, ეწეოდნენ პოლიტიკას, თუმცა არ ჰქონდა სიტყვა „პოლიტიკა“.

ჩვენს წელთაღრიცხვამდე მეორე ათასწლეულში ამ ქალაქთა შორის ...გაჩნდა პოლა. ისტორიული წყაროების მიხედვით, იგი მედეას მღევარმა კოლხებმა დააარსეს. რას წარმოიდგენდნენ კოლხები, თუ ქართული ძირის ეს სახელწოდება მრავალი ასწლეულის შემდეგ დასაბამს მისცემდა ტერმინს, რომელიც – უკვე შემდგომში – სულ უფრო ფართოდ გაგრცხვდებოდა და საბოლოოდ გაჰყვებოდა საზოგადოებას“ (გვ. 11). ხოლო 139 გვერდზე, სქოლიოში, ავტორი განმარტავს, როგორ შეიძლებოდა ქცეულიყო ქართული სიტყვა „რობოლა“ „პოლადა“, რომელიც მედეას დადევნების აღსანიშნავად ეწოდა ქალაქს.

რაც შეეხება პოლიტიკის განსაზღვრებას, ავტორი გამოდის იქიდან, რომ იგი მართვას, მართვის განსაკუთრებული ფორმაა, მაგრამ ლიტერატურაში არ არის გამოკვეთილი, რა არის ის ნიშანი, რომელიც ამ ფორმის განსაკუთრებულობას განაპირობებს. ავტორი ასაბუთებს, რომ ეს არის არა პირდაპირი მართვა, არამედ ადამიანების ინტერესებზე ზემოქმედება. მარტივი და ლოგიკური აზრია, რომელიც არ ჩანს ამ ცნების დღემდე არსებულ დეფინიციებში. ავტორი ასაბუთებს არა მხოლოდ მას, არამედ არკვევს იმასაც, რატომ აქამდე ვერ მოხერხდა ცნების განსაზღვრა (იხ. მესამე თავის დანართი 3), ასახელებს არაერთ საყურადღებო გარემოებას, რომელთაგან მოვიტან მხოლოდ ერთს, ბოლოს: „პოლიტიკის არსში წვდომა შეუძლებელია სხვა რომელიმე სფეროში, გარდა ეკონომიკისა, რადგან პოლიტიკის ეს სფეროა ყველა დანარჩენის საძირკველი. ეკონომიკური პოლიტიკის თეორია კი ახალგაზრდა მეცნიერებაა და დღემდე ვერ მოვიდა

ამ ამოცანის გადაწყვეტამდე... პოლიტიკა მართვა და პოლიტიკოსსაც და არაპოლიტიკოს მმართველსაც ადამიანებთან აქვთ საქმე. რაზეა მიმართული მათი ფუნქცია – ადამიანზე, როგორც რესურსზე, თუ მის ინტერესზე? ამ ორი მიმართების გამოჯვანა შეუძლებელია, თუ პრობლემა ეკონომიკურ ასპექტში არ გავიაზრეთ“ (გვ. 143-144).

ამ დებულებაში ლაკონურადაა მოცემული პოლიტიკის, როგორც განსაკუთრებული ფორმის მართვის, განსხვავება ჩვეულებრივი მართვისაგან: უკანასკნელ შემთხვევაში მართვა არის ადამიანური რესურსების მართვა, პოლიტიკა კი ინტერესების მართვა.

ეკონომიკური პოლიტიკის თეორიისა და პრაქტიკისათვის ყველაზე მნიშვნელოვანია იმის კვლევა, თუ სიმწიფის რა დონეზეა პოლიტიკის ეს სფერო. მას ავტორი წიგნის უდიდეს ნაწილს უთმობს და გამოყოფს სახელმწიფოს თანამედროვე ეკონომიკური პოლიტიკის განვითარების სამ ეტაპს, რომელთაგან პირველზე კეინსიანური თეორიის ზეობით აღინიშნა, მეორეზე კი – ნეოლიბერალური თეორიისა. ლიტერატურაშიც ამ ნიშნებითაა გამოყოფილი ეტაპები 1970-იან წლებამდე და მას შემდეგ, მაგრამ ავტორის მიდგომა მაინც ახლებურია. იგი ასახელებს პირობებს, რომლებშიც კეინსიანური მეთოდებით განხორციელებულმა ანტიციკლურმა პოლიტიკამ შეძლო წარმატების მოტანა გასული საუკუნის 70-იან წლებამდე; ამასთან, აკრიტიკებს არა მხოლოდ კეინსის თეორიას, არამედ მის კრიტიკოსებსაც ზოგადი ფრაზებისათვის და მიუთითებს, რომ მათ ვერ შეძლეს ჩაენაცვლებინათ ეს თეორია ახლით (მაინც შევნიშნავ, რომ მიუხედავად კეინსის თეორიის ღირსება-ნაკლოვანებების საკმაოდ ვრცელი და ორიგინალური ანალიზისა, ვფიქრობ, ავტორს ისინი უფრო ნათლად და უკეთ აქვს გადმოცემული ახალ სტატიაში: ჯ. კეინსის თეორიის შექმნადილები და ეკონომიკური კრიზისის ტექნოლოგიური, მიკრო და მაკრო ეკონომიკური, ფსიქოლოგიური და პოლიტიკური ასპექტები (ჟურნალი „ბიზნეს-ინჟინერინგი“, №1, 2011, გვ. 49-55). სახელმწიფოს ეკონომიკური პოლიტიკის შემდგომი ეტაპის სიმწიფის დაბალი დონის მაჩვენებლად ავტორს მიაჩნია ის, რომ პრობლემები, რომლებიც ნეოლიბერალურმა პოლიტიკამ 80-იანი წლების დასაწყისიდან გაუჩინა ეკონომიკას, დაბრალდა არა საერთოდ ნეოლიბერალურ მიდგომას, არამედ ცალკეულ კონცეფციებს. კერძოდ, შარლატანობის ნიშნად იქნა მიჩნეული ლაფერის მრუდის (კონცეფციის) გამოყენება რეიგანომიკაში. მაგრამ ლაფერის კონცეფციას აქვს რაციონალური მარცვლებიც, რომლებზეც საუბარია ლიტერატურაში და რომლებსაც ავტორი ახალი არგუმენტებით განამტკიცებს.

მთავარი სახელმწიფოს თანამედროვე პოლიტიკის ავტორისეულ ეტაპიზაციაში არის მესამე ეტაპის

გამოყოფა, რაც არ არის გაკეთებული ლიტერატურაში. ავტორი თვითონაც მიუთითებს, რომ ამით „ახალი ხანა დაიწყო, მაგრამ ვერ დადგა. დაიწყო ევექტიანი სახელმწიფოს ძიება, ოღონდ საკითხი, როგორი უნდა იყოს ეს სახელმწიფო, ჯერაც ბურუსითაა მოცული“ (გვ. 22). ძიება დაიწყო 1990-იანი წლების შუახანებშიც, რაც აისახა მსოფლიო ბანის 1997 წლის ანგარიშში „სახელმწიფო ცვალებდ მსოფლიოში“ და ბანკის იმდროინდელი პრეზიდენტისა (ჯ. ვულფენსონი) და უფროსი ვიცე-პრეზიდენტის (ცნობილი მეცნიერის, ნობელიანტ ჯ. სტიგლიცის) პუბლიკაციებში. ავტორი გამოთქვამს წუხილს, რომ ამან „ვერ შექმნა ამინდი, ვერ გაიყვანა ახალი ტიპის სახელმწიფო ახალ მიჯნებზე“ (გვ. 25), და ასახელებს პოლიტიკის განვითარების იმ მიმართულებებს, რომელთაც ამის გაკეთება ძალუძთ.

თავიდანვე ეთქვი, რომ ძნელია ავტორის შემოქმედებისა და, მაღ შორის, ამ წიგნის შეფასება ერთი რომელიმე კუთხით, რადგან იგი მრავალმხრივია და მრავალთემიანია. ამიტომ კვლავ ხაზს გავუსვამ იმას, რომ თითოეული თემა და საკითხი, რომლებიც გამოკვლეულია ამ წიგნში, ძალზე მნიშვნელოვანია და ითხოვს საზოგადოების, უწინარეს ყოვლისა კი მეცნიერების სხვადასხვა დარგის წარმომადგენელთა ყურადღებას. იმსახურებს კიდევ ამ ყურადღებას არა მხოლოდ დასმული საკითხების მნიშვნელობით, არამედ კვლევის ლოგიკითა და დასაბუთების დონით. რა თქმა უნდა, ამ ლოგიკასა და საბუთებშიც შეიძლება აღმოჩნდეს ხარვეზები და ოპონენტებს ამ ხარვეზთა გამოვლენითაც შეუძლიათ ხელი შეუწყონ დასაბუთების დონის კიდევ უფრო ამაღლებას.

Tamaz Nutsubidze

WHAT IS ECONOMICAL POLITICS

SUMMARY

The reviewing book “The Essence of the Economical Politics” by the doctor of economical sciences, full professor Merab Gvelesiani, deals with the issues which are important and multi-lateral not only for the theory and practice of economical politics but, in general, that of politology, history of philosophy and in other spheres.

While defining the politics the author states that it is a management, a specific form of the management but in literature it is not distinguished what is that sign which conditions the peculiarity of this form. The author substantiates that it is not a direct management but is the influence on the interests of people. Each theme and issues which have been distinguished in this book are very important and require an attention of the society and, first of all, those of the representatives of various fields of the scientists.

ჟურნალში გამოქვეყნებული სტატია უნდა მოიცავდეს მეცნიერული კვლევის ახალ შედეგებს ბიზნესსა და ინჟინერიის შემდეგ თეორიულ და გამოყენებით სფეროებში:

- ბიზნეს-ინჟინერინგის თეორიული ასპექტები;
- ბიზნეს-პროცესების მართვის ტექნოლოგიები;
- საინჟინრო-საკონსულტაციო საქმიანობის ეკონომიკური შეფასებები;
- ბიზნესის განვითარების მიზნები და მიმართულებები;
- ბიზნეს-ინჟინერინგი: ენერგეტიკაში, ინფორმატიკაში, ქიმიაში და მეტალურგიაში, ფარმაციაში, მშენებლობაში, ტრანსპორტში, არქიტექტურასა და დიზაინში, სამთო გეოლოგიაში, ნანოტექნოლოგიებსა და ჰიდროტექნიკაში;
- ინოვაციები და ინვესტიციები;
- საინჟინრო საქმიანობის სამართლებრივ-საექსპერტო და სოციალური ასპექტები;
- სამართალი და პოლიტიკა;
- ევროპული და ევროატლანტური ინტეგრაცია;
- ახალი წიგნები.

- ◇ მიღებულ სტატიებს იხილავს რედკოლეგია და დადებითი რეცენზიის შემთხვევაში აქვეყნებს, ასევე განათავსებს ინტერნეტში – ელექტრონულ ჟურნალში.
- ◇ სტატიების მიღება ქართულ, რუსულ, ინგლისურ, გერმანულ და ფრანგულ ენებზე ქვეყნდება ორიგინალის ენაზე.
- ◇ სტატიის ელექტრონული ვერსია მოგვაწოდეთ რედაქციაში. მისამართი: ქ. თბილისი, კოსტავას 77, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, VI კორპუსი, VI სართული, ოთახი 613^ბ. ტელ.: (+995 32)236 53 91; (+995) 595 719 177, ან გამოგვიგზავნეთ ელექტრონული ფოსტით: info@bpengi.com ან alecosichi@mail.ru

სტატიის გაშვორების წესი:

- სტატიის მოცულობა უნდა შეადგენდეს არაუმეტეს 15 გვერდს და სტატიას თან უნდა დაერთოს: გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხა, რეზიუმე ქართულ და უცხოურ ენაზე (რეზიუმე უნდა შეიცავდეს არანაკლებ 100-150 სიტყვას).
- ქართული ტექსტისთვის გამოიყენეთ ქართულ შრიფტი Sylfaen ან AcadNusx, ხოლო ინგლისური და რუსული ტექსტების შრიფტი – Times New Roman.
- შრიფტის ზომა 12, ინტერვალი 1,5, ყველა კიდიდან დაშორება იყოს 2 სმ.
- სტატიის თავში მოათავსეთ შემდეგი ინფორმაცია: ავტორის (თანაავტორის) სახელი, გვარი, აკადემიური წოდება, ელექტრონული მისამართი და ტელეფონის ნომერი.
- ავტორმა აუცილებლად უნდა წარმოადგინოს სტატიის ამობეჭდილი ვარიანტი და ელექტრონული ვერსია გადმოგზავნოს მითითებულ მისამართებზე.
- ნახაზები, გრაფიკები, სქემები და ა.შ. – ფრომატში TIFF 300 dpi; 600 dpi, ფორმულები უნდა აიკრიფოს Microsoft Equation 2.0 (2.1.).